

วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้จะเสนอรายละเอียดซึ่งเกี่ยวข้องกับทฤษฎี เรื่อง การติดตามควบคุมกำกับ และประเมินผล ตามนโยบายเร่งรัดคุณภาพการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ หลักการ แนวความคิดทางการบริหาร แนวความคิดเกี่ยวกับการติดตามควบคุมกำกับ และประเมินผล นโยบายเร่งรัดคุณภาพการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และรายละเอียดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานตามนโยบาย และแนวความคิดที่ใช้เป็นแนวทางกำกับการดำเนินการวิจัย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

หลักการ แนวความคิดทางการบริหาร

ในการบริหารงาน การติดตามควบคุมกำกับ และประเมินผล เป็นขั้นตอนที่สำคัญ ขั้นตอนหนึ่งซึ่งช่วยให้การบริหารงานประสบผลสำเร็จ นักบริหารหลายท่านได้คิดค้น นำเสนอ หลักการ แนวคิด รูปแบบและกระบวนการบริหาร ไว้ดังนี้

ซีอर्स (Sears, 1950 อ้างถึงใน เมธี บิลันธนาภรณ์ 2525) ได้พัฒนารูปแบบการบริหารงานไว้ ซึ่งปรากฏว่า ประกอบด้วย

1. การวางแผนหรือโครงการ
2. การจัดองค์กร
3. การอำนวยการและวินิจฉัยสั่งการ
4. การประสานงาน
5. การควบคุม

ฟาโยล (Fayol, 1967 อ้างถึงใน ถวิล เกื้อกุลวงศ์ 2530) ได้เสนอองค์ประกอบขั้นมูลฐานของการบริหารไว้ 5 ประการ คือ

1. การวางแผน (To Plan)

2. การจัดองค์กร (To Organize)
3. การบังคับบัญชา (To Command)
4. การประสานงาน (To Co - ordinate)
5. การควบคุม (To Control)

สมาคมผู้บริหารการศึกษาแห่งสหรัฐอเมริกา (AASA., 1955 อ้างถึงใน ทิพวรรณ ยุทธโยธิน 2525) เสนอกระบวนการบริหารการศึกษาไว้ 5 ประการ คือ

1. การวางแผน (Planning)
2. การแสวงหาบุคลากร (Allocation)
3. การส่งเสริมกำลังใจ (Stimulation)
4. การสื่อสาร (Communication)
5. การประสานงาน (Co-ordinating)
6. การประเมินผล (Evaluation)

เกร็ก (Gregg, 1957 อ้างถึงใน จรัส โพธิ์ศิริ 2523) ได้สรุปหลักและวิธีการในการบริหารไว้ว่า มี 7 ขั้นตอน คือ

1. การตัดสินใจสั่งการ (Decision - making)
2. การวางแผนปฏิบัติงาน (Planning)
3. การจัดองค์การ (Organizing)
4. การสื่อสาร (Communicating)
5. การใช้อิทธิพล (Influencing)
6. การประสานงาน (Co-ordinating)
7. การประเมินผล (Evaluating)

จะเห็นได้ว่า การติดตามควบคุมกำกับ และประเมินผล เป็นขั้นตอนหนึ่งของ การบริหาร และเป็นปัจจัยที่จะส่งผลต่อประสิทธิภาพของการบริหารงาน ช่วยให้งานบรรลุ วัตถุประสงค์และเป้าหมายตามที่กำหนด

แนวความคิดเกี่ยวกับการติดตามควบคุมกำกับ และประเมินผล

การติดตามควบคุมกำกับ

ความหมายของการติดตามควบคุมกำกับ

ได้มีผู้ให้ความหมายไว้หลายท่าน เช่น ประหยัด สยามมิตร (2510) กล่าวว่า การติดตามเป็นส่วนหนึ่งของวิธีการควบคุม คือทิศทางที่จะดำเนินไปได้รับการตรวจสอบเป็นระยะ ๆ เหมือนกับการควบคุมการเดินเรือมิให้ผิดทิศทาง นอกจากนั้น ยังหมายถึงการกระทำซ้ำ เพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจ แน่นนอน ถูกต้อง

อุทัย บุญประเสริฐ (2527) ให้ความหมายว่า การติดตาม เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลการปฏิบัติงานตามแผนซึ่งกำหนดไว้ แล้วใช้ข้อมูลเหล่านั้นเพื่อการตัดสินใจแก้ไขปรับปรุงวิธีการปฏิบัติให้เป็นไปตามแผน หรือกำหนดวิธีการแก้ไขปรับปรุง (Corrective Action) ให้การดำเนินการเกิดผลดียิ่งขึ้น มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

วิชัย ตันศิริ และสุขุม มูลเมือง (2527) มีแนวคิดว่าการติดตาม หมายถึง การกำกับ ควบคุม ตรวจสอบ ซึ่งเป็นการวัดปัจจัย กิจกรรม และผลที่เกิดขึ้นระหว่างดำเนินโครงการ และเป็นกระบวนการต่อเนื่อง การติดตามมีวัตถุประสงค์ เพื่อพยายามหาข้อบกพร่อง จะได้แก้ไขปัญหาและอุปสรรคได้ทันทั่วทั้ง

ถวัลย์ ทองมี (2531) อธิบายว่า การติดตาม (Monitoring) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลตามแผนที่กำหนดไว้ เพื่อตัดสินใจแก้ไขปรับปรุง การปรับปรุงการปฏิบัติให้เป็นไปตามแผน จุดเน้นของการติดตามก็เพื่อการปฏิบัติ การตรวจสอบ ควบคุม และกำกับงาน/โครงการ ในการปฏิบัติงานโดยตรง

วีรนาถ มานะกิจ (2519) ให้ความหมายว่า การควบคุม หมายถึง การติดตามผลของการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแผน ข้อเสนอแนะและหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ การติดตามนี้จะช่วยแก้ไขข้อผิดพลาดอันเป็นผลให้งานเสียหาย ทั้งยังเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดการผิดพลาดซ้ำอีก

ประดิษฐ์ ฮวบเจริญ (2525) ให้ความเห็นว่า การควบคุม คือ การที่ผู้บังคับบัญชาคอยตรวจสอบ ติดตามผลงาน เพื่อให้งานดำเนินไปสำเร็จตามวัตถุประสงค์ และเป็นไปตามแผนที่วางไว้โดยวิธีการที่เหมาะสม

สมพงษ์ เกษมสิน (2526) กล่าวว่า การควบคุม หมายถึง กระบวนการวางกฎเกณฑ์ให้การดำเนินงานเป็นไปตามแผนที่วางไว้ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดขึ้น รวมทั้งการค้นหาอุปสรรคข้อขัดข้อง เพื่อนำไปปรับปรุง เปลี่ยนแปลงแผนในการ

ปฏิบัติงาน และแผนการควบคุมงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

จากที่กล่าวมานี้ สรุปได้ว่า การติดตามควบคุมกำกับ หมายถึง การควบคุม การดำเนินการหรือการปฏิบัติงาน โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลการปฏิบัติงานตามแผนที่วางไว้ เพื่อใช้ข้อมูลเหล่านั้นในการตัดสินใจ แก้ไขปรับปรุงให้การดำเนินงาน ได้ดำเนินไปตามแผนที่กำหนดไว้ เช่น การกำกับดูแลให้เป็นไปตามแผนหรือโครงการให้กิจกรรมต่าง ๆ ดำเนินไปอย่างถูกต้อง และบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ สามารถแก้ไขปัญหาและอุปสรรคได้ทันทั่วทั้ง การติดตามควบคุมกำกับนี้ ในบางครั้งนิยมเรียกเฉพาะว่าการติดตาม ในบางที่เรียกว่า การควบคุมกำกับ หรือเรียกแต่เพียงว่า การควบคุมก็มี

ความสำคัญของการติดตามควบคุมกำกับ

การติดตามควบคุมกำกับนั้น เป็นขั้นตอนที่สำคัญยิ่งของการบริหาร เป็นการตรวจสอบความสำเร็จ รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคของงาน/โครงการ ที่จะนำมาประกอบการพิจารณาปรับปรุงแก้ไขในการทำงาน หรือโครงการที่จะดำเนินการใหม่ งานใดก็ตาม หากผู้บริหารขาดความเอาใจใส่ งานมักจะมีอุปสรรค ล่าช้า และอาจไม่บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ การติดตามควบคุมมีส่วนช่วยให้มีการรวบรวมข้อมูลการปฏิบัติงาน ช่วยให้การแก้ไขการดำเนินงานเป็นไปได้อย่างเหมาะสมทันทั่วทั้ง วิชัย ต้นศิริ และสุชุม มูลเมือง (2527) ได้กล่าวถึงความสำคัญของเรื่องนี้ไว้ ดังนี้

1. ช่วยให้ผู้ดำเนินการได้ทราบถึงปัญหา อุปสรรคของการทำงานได้ทันเวลา และสามารถแก้ไขปัญหาได้ทันที ไม่ทำให้งานเสียหาย แม้ว่าบางครั้งปัญหาอาจแก้ไขไม่ทันทั่วทั้งที่ แต่จะเป็นข้อเตือนใจผู้ปฏิบัติในการพยายามป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาเหล่านั้นเกิดขึ้นอีก
2. ช่วยให้ทราบว่าผลการดำเนินงานประสพผลสำเร็จตามที่ต้องการมากน้อยเพียงไร ควรจะดำเนินงานต่อไปในลักษณะอย่างไร สมควรจะขยายงานหรือไม่
3. ช่วยให้มีการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ กรณีที่พบว่า การใช้ไม่คุ้มกับประโยชน์ที่ได้รับ อาจมีการเปลี่ยนแปลงแนวทางการดำเนินงาน เพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่า
4. ช่วยเป็นแนวทางให้แก่การดำเนินงานของโครงการต่าง ๆ ที่จะจัดทำขึ้นในอนาคต เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

กระบวนการของการติดตามควบคุมกำกับ

เนื่องจากการติดตามควบคุมกำกับเป็นขั้นตอนหนึ่งที่สำคัญระหว่างการดำเนินโครงการตามแผนที่วางไว้ การติดตามควบคุมกำกับส่วนใหญ่จึงเน้นที่การติดตามเรื่องของปัจจัยที่ใช้ในการดำเนินงาน เน้นการติดตามในเรื่องกิจกรรมที่เกิดขึ้นว่าเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้หรือไม่เพียงใด และเน้นการติดตามในเรื่องของผลผลิตที่ได้จากโครงการ ทั้งนี้โดยมีจุดประสงค์เพื่อตรวจสอบว่าการดำเนินงานเป็นไปตามที่กำหนดไว้หรือไม่ เพียงใด กำลังคน กำลังเงินมีพร้อมหรือไม่ ดำเนินการตรงตามเวลาที่กำหนดไว้หรือไม่ อุปสรรคที่เกิดขึ้นเมื่อไรบ้าง และผลผลิตที่ได้เป็นไปตามแผนหรือไม่ ต้องนำผลที่ได้มาแก้ไขให้เหมาะสม มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

การติดตามควบคุมกำกับสามารถทำได้หลายวิธีด้วยกัน เช่น การตรวจสอบ การนิเทศ การติดตามผล และการควบคุมกำกับ ในเรื่องนี้ วิชัย ตันศิริ และสุชุม มูลเมือง (2527) ได้กล่าวถึงกระบวนการติดตามควบคุมกำกับ ไว้ดังนี้

- ก. การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับโครงการ/งาน และหน่วยงานที่จะไปติดตาม รวมถึงการศึกษากฎ ระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง
- ข. วางแผนการติดตาม ซึ่งประกอบด้วย การกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย วิธีการ ระยะเวลา งบประมาณ บุคลากร และแบบฟอร์มที่ใช้
- ค. ขออนุมัติแผนการติดตาม (ถ้าจำเป็น)
- ง. ดำเนินการติดตาม ตามแผนที่วางไว้
- จ. วิเคราะห์ผล
- ฉ. รายงานผล

สุภรณ์ ศรีนวล (2523) ได้เสนอกระบวนการควบคุมงานไว้ว่า หมายถึง (1) การตรวจสอบ (2) การชี้แจง (3) การตัดแปลง แก้ไขข้อบกพร่อง ทั้ง 3 ประการนี้มีความเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดในการดำเนินการและจัดการ

สรุปได้ว่า ในการติดตามควบคุมกำกับนี้ ต้องมีการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานและการดำเนินงานว่า เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในแผนหรือไม่ เพื่อนำผลมาใช้ในการกำหนดการแก้ไขปรับปรุงการปฏิบัติงาน และการติดตามควบคุมกำกับงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

การประเมินผล

ความหมายของการประเมินผล

ได้มีผู้ให้ความหมายของการประเมินผลไว้หลายท่าน ดังต่อไปนี้ แคมป์เบล และคณะ (Campbell and Others 1957) ให้ความหมายของการประเมินผลว่า หมายถึง การประเมินผลงาน หรือการตรวจสอบผลการปฏิบัติงานทุกระยะให้ทราบผลการปฏิบัติงานและปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อหาทางแก้ไขปรับปรุง ในเรื่องนี้สมพร แสงชัย (2520) ได้ให้ความหมายว่า การประเมินผล เป็นการตรวจสอบดูว่าโครงการที่ดำเนินไปนั้น มีความก้าวหน้าไปแค่ไหน มีปัญหาในทางปฏิบัติอย่างไรบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ หรือมีผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมอย่างไรบ้าง เป็นต้นหรืออาจจะกล่าวได้ว่า การประเมินผล คือ (1) การเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานกับแผนที่ตั้งไว้ (2) ควบคุมและเร่งรัดการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแผน (3) ศึกษาปัญหาในทางปฏิบัติเพื่อแก้ไขแผนให้เหมาะสมยิ่งขึ้น (4) ศึกษาแผนที่ได้ดำเนินไปแล้ว เพื่อให้ทราบว่าตอบสนองความต้องการ หรือแก้ปัญหาที่มีอยู่อย่างไร (5) การศึกษาผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อม ทั้งที่ตั้งไว้และไม่ตั้งไว้ซึ่งอาจจะเป็นเหตุผลของการวางโครงการต่อไปอีก หรือเป็นข้อมูลสำหรับช่วยในการตัดสินใจของฝ่ายบริหาร ฉะนั้น การประเมินจึงเป็นการศึกษาหรือตรวจสอบโครงการในระหว่างที่โครงการดำเนินอยู่ หรือภายหลังจากที่โครงการได้สำเร็จเสร็จสิ้นไปแล้ว

ส่วนวิชัย ศุภวรรณ และวสันต์ จีรานุรักษ์ (2527) ได้อธิบายว่า การประเมินผล เป็นกรรมวิธีเปรียบเทียบผลสำเร็จของงานที่เกิดขึ้นกับเป้าหมาย เป็นการวัดคุณค่าโดยอาศัยหลักวิธีวิจัย

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2530) ก็ได้กำหนดความหมายของการประเมินผลว่า หมายถึง กระบวนการที่ผู้บริหาร ผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศ ประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียน โดยใช้สื่อ เครื่องมือ และวิธีการที่เหมาะสม แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ตามหลักการทางสถิติ เปรียบเทียบกับเกณฑ์และวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ เพื่อตัดสินใจว่า ผลการดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ เพียงใดและถวัลย์ ทงมี (2531) ได้กล่าวว่า การประเมินผล เป็นการรวบรวมข้อมูลเพื่อกำหนดองค์ประกอบสำคัญ ซึ่งมีผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินงานและตีค่าว่าเป็นอย่างไร มากน้อยแค่ไหน เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดขึ้น แล้วเสนอเป็นรายงานเพื่อประกอบการพิจารณาตัดสินใจต่อไป

สรุปได้ว่า การประเมินผล เป็นการตัดสินผลที่ได้จากการนำข้อมูลซึ่งรวบรวมจากการตรวจสอบติดตามผล มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ หรือเป้าหมายที่วางไว้ การประเมินผล จะแสดงถึงผลสำเร็จในการปฏิบัติว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้มากน้อยเพียงใด ระดับใด และอาจใช้เป็นข้อมูลสำหรับการปรับปรุงการปฏิบัติงาน ตลอดจนสำหรับการวางแผนที่จะเริ่มงานต่อไป

ความสำคัญของการประเมินผล

การทำงานทุกชนิดต้องมีการประเมินผล เพื่อตรวจสอบดูว่าการทำงานได้ผลตามความมุ่งหมายหรือไม่ บรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ การดำเนินงานดังกล่าวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ ถ้าไม่มีการประเมินผลในการทำงานจะไม่ทราบว่าผลงานเป็นอย่างไร ดีหรือไม่ มีข้อบกพร่องใดบ้างที่ควรแก้ไข การประเมินผลสำหรับนักบริหารทั่ว ๆ ไป มักจะอาศัยวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้เป็นหลักสำคัญ เพื่อทราบว่า มีข้อบกพร่องและส่วนดีอะไรบ้าง จะได้มีการส่งเสริมและปรับปรุงให้ดีขึ้นต่อไปได้ เป็นการนำข้อมูลหรือผลที่ได้มาประเมินค่า หรือ กำหนดว่าได้ผลมากน้อยเพียงใด อย่างไร เรื่องนี้ ถวัลย์ ทงมี (2531) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการประเมินผล ไว้ดังนี้

1. ทำให้ทราบปัญหา และความต้องการที่แท้จริง สามารถจัดลำดับความสำคัญของปัญหาได้
2. ทำให้วางแผนได้ตรงเป้า คือแก้ปัญหาได้ถูกต้อง และพัฒนาได้ตรงตามนโยบาย
3. ช่วยให้การดำเนินการตามแผนราบรื่น สามารถปรับปรุงแก้ไขปัญหาอุปสรรคอย่างได้ผล หรือปรับแผนให้เหมาะสมยิ่งขึ้น
4. ทำให้ทราบผลการดำเนินงานตามแผนงาน และโครงการอย่างชัดเจน อะไรประสบผลสำเร็จไปแล้ว สิ่งใดยังต้องทำต่อไป จำนวนเท่าไร อันจะเป็นข้อมูลไปสู่สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ ซึ่งเป็นการดำเนินงานที่ครบวงจร

กระบวนการประเมินผล

ในเรื่องกระบวนการประเมินผลนี้ วิทยุ สาธร (2526) ได้กล่าวถึงกระบวนการประเมินผลว่า ประกอบด้วย

1. กำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินผลให้แน่นอน ว่าต้องการประเมินผลอะไรบ้าง
 2. กำหนดหลักเกณฑ์ในการประเมินผลงาน เช่น อย่างไรจึงจะจัดได้ว่าดีมาก อย่างไรจัดว่าดี และอย่างไรจัดว่าบกพร่อง
 3. รวบรวมข้อมูลต่าง ๆ โดยอาศัยวิธีเลือกข้อมูลที่รัดกุม ตามแนวหลักเกณฑ์ในการประเมินผลงาน
 4. แปลข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมได้
- ส่วน สมพงษ์ เกษมสิน (2526) ได้ระบุถึง กระบวนการประเมินผลว่า ประกอบด้วย

1. กำหนดวัตถุประสงค์ในการประเมินผลการปฏิบัติงาน คือ จะต้องกำหนดจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ไว้ให้ชัดเจน ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินการไปสู่เป้าหมายโดยรวดเร็วและถูกต้อง
2. กำหนดแบบและลักษณะงานที่จะประเมิน คือ เมื่อได้กำหนดวัตถุประสงค์แล้ว จะต้องกำหนดวิธีที่จะใช้ในการดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ โดยสร้างแบบประเมินขึ้นหากจำเป็น และในแบบควรกำหนดลักษณะงานที่ต้องการจะประเมินผลไว้ด้วย
3. กำหนดตัวผู้ประเมิน และอบรมผู้ประเมิน
4. กำหนดวิธีการประเมินผล ในขั้นนี้หน่วยงานจะต้องกำหนดวิธีประเมินว่าจะใช้การประเมินผลโดยวิธีใดที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

สรุปได้ว่า การประเมินผล เป็นการตรวจสอบผลการปฏิบัติงานเป็นการตัดสินผลของการทำงาน โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ หรือเป้าหมายที่วางไว้ ช่วยให้ทราบว่าผลงานเป็นอย่างไร ดีหรือไม่ มีข้อบกพร่องในเรื่องใดบ้าง การประเมินผลที่จะต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ มีความต่อเนื่องครบขั้นตอน มีการกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมิน กำหนดหลักเกณฑ์สำคัญ เกณฑ์การประเมินให้ชัดเจน กำหนดแบบการประเมิน และวิธีการประเมิน ให้เป็นระบบที่สอดคล้องสัมพันธ์กัน เพื่อให้การประเมินส่งผลต่อการดำเนินงานได้มากที่สุด

การติดตามควบคุมกำกับ และการประเมินผล เป็นกิจกรรมสำคัญของการบริหารงาน ที่ช่วยให้การทำงานประสบผลสำเร็จ ช่วยให้บรรลุผลตามเป้าหมาย ทั้งนี้เพราะการติดตามควบคุมกำกับเป็นการกระตุ้น เร่งรัดการทำงานให้การปฏิบัติงานเป็นไปตามแผน

ที่วางไว้ ติดตามดูแลความเคลื่อนไหว และความก้าวหน้า ทำให้ได้ทราบปัญหา ข้อขัดข้อง ความต้องการของผู้ปฏิบัติงาน สามารถให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ ได้ทันที่ ผู้ปฏิบัติงานมีขวัญ และกำลังใจในการทำงาน งานประสบผลสำเร็จด้วยดี ถูกต้องตามระเบียบ กฎเกณฑ์ มีการให้คำแนะนำชี้แจง และแก้ไขเมื่องานนั้นผิดพลาดบกพร่อง ช่วยให้งานเสร็จทันภายในเวลาที่กำหนด ได้ผลงานที่มีคุณภาพ ส่วนการประเมินผล เป็นการตรวจสอบคุณค่าของงาน แสดงถึงผลสำเร็จของงานเมื่อเปรียบเทียบกับเป้าหมายที่กำหนด หรือเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่วางไว้ แสดงผลสัมฤทธิ์ของงานกับเป้าหมาย

ดังนั้น การติดตามควบคุมกำกับ และประเมินผล จึงเป็นหน้าที่ที่สำคัญซึ่งผู้บริหารถือปฏิบัติในการดำเนินกิจกรรมทุกอย่าง เพื่อให้งานประสบผลสำเร็จ ช่วยให้ผู้บริหาร ได้ทราบผลการดำเนินงานเป็นระยะ ๆ ได้ทราบความสำเร็จ ทราบถึงปัญหาอุปสรรคของการดำเนินงานรวมทั้งความเหมาะสมต่าง ๆ ดังที่ อุกฤษ บุญประเสริฐ (2527) กล่าวว่า การติดตามควบคุมกำกับ และประเมินผล เป็นสิ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่ช่วยให้ผู้บริหาร โครงการต่าง ๆ ทราบว่า โครงการเหล่านั้น บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ต้องการมากน้อยเพียงใด โครงการต่าง ๆ ดำเนินงานประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ ผลจากการติดตามควบคุมกำกับ และประเมินผลจะให้ข้อมูลที่แสดงถึงความสำเร็จ ข้อดี จุดอ่อน และแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงาน แจกแจงให้เห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้น ชี้ให้เห็นช่องทางในการแก้ปัญหาเหล่านั้น การบริหารแผนงาน/โครงการก็จะมีประสิทธิภาพสูงยิ่งขึ้น

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ จะศึกษา เรื่องการติดตามควบคุมกำกับ และประเมินผล การดำเนินงานตามนโยบายเร่งรัดคุณภาพการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องทราบถึงรายละเอียดความเป็นมา และสิ่งที่เป็นประเด็นสำคัญของนโยบายเร่งรัดคุณภาพการศึกษา เพื่อประโยชน์ในการกำหนดกรอบของแนวความคิดในการศึกษาวิจัยให้เหมาะสม รายละเอียดในเรื่องนี้ โดยสาระสรุปได้ดังนี้

นโยบายเร่งรัดคุณภาพการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

นโยบายเร่งรัดคุณภาพการศึกษา คือ แนวนโยบายในการพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งประกาศโดย

นายสมชัย วุฒิปรีชา เลขาธิการคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เมื่อ เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2527 ให้หน่วยงานในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติทุกระดับ ถือ เป็นนโยบายที่สำคัญในการบริหารงาน โดยมีเป้าหมายที่สำคัญ คือ เพื่อพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษาให้สูงขึ้น

นโยบายเร่งรัดคุณภาพการศึกษา ดังกล่าว มีจุดเน้นอยู่ที่การเร่งรัดการจัด กิจกรรมการเรียนการสอนแต่ละกลุ่มประสบการณ์เป็นพิเศษ นอกเหนือจากการปรับปรุงที่ โรงเรียนปฏิบัติอยู่เอง (เลขาธิการคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2528) จุด เน้นเฉพาะของการเร่งรัดคุณภาพการศึกษามี 7 ประการ คือ เรื่อง "ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และจริยะ อีกทั้งพลัง การงานและพื้นฐานอาชีพ และพลเมืองดี" (เลขาธิการคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2528) ส่วนรายละเอียดเฉพาะในการดำเนินงานการ เร่งรัดคุณภาพการศึกษานั้นสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้กำหนดขอบข่าย การเร่งรัดการเรียนการสอนกลุ่มประสบการณ์ ตามหลักสูตร ดังนี้ (หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2528)

1. กลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้

ภาษาไทย เน้นการอ่านคล่อง เขียนคล่อง

คณิตศาสตร์ เน้นการคิดเลขเร็ว และให้นักเรียนมีทักษะพื้นฐานทาง

คณิตศาสตร์บางประการ ที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม (การชั่ง ตวง วัด และการซื้อขายในชีวิตประจำวัน)

2. กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

ส่งเสริมสุขภาพอนามัยของนักเรียน แข็งแรง ปราศจากโรค

เน้นทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ โดยให้นักเรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้ สามารถนำความรู้และกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

ปลูกฝังความรักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

3. กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย

ส่งเสริมให้นักเรียนมีวินัยในตนเอง

มีการฝึกปฏิบัติให้นักเรียนให้ประพฤติปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนา สำหรับ พุทธศาสนิกชนให้ยึดถือแนวปฏิบัติของศีลห้าเป็นหลัก

ส่งเสริมให้นักเรียนมีสมรรถภาพทางกายที่ดี

4. กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ

มีทัศนียภาพที่ดีในการทำงาน (รักการทำงาน ชยัน ประณีต)

มีกระบวนการทำงานที่เป็นพื้นฐานของงานอาชีพต่าง ๆ

เพื่อให้การดำเนินงานตามนโยบายเร่งรัดคุณภาพการศึกษา มีวิธีการดำเนินงานเฉพาะที่ชัดเจน สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดมาตรการเพื่อใช้กำกับในการดำเนินนโยบายให้สัมฤทธิ์ผล 3 มาตรการ ประกอบด้วย มาตรการในการบริหาร มาตรการในการประเมินคุณภาพนักเรียน และมาตรการในการกำกับและนิเทศ ดังข้อกำหนดในรายละเอียดต่อไปนี้

มาตรการที่ 1 : มาตรการในการบริหาร

1.1 ให้แต่ละจังหวัดจัดตั้งสำนักงานโครงการเร่งรัดคุณภาพการประถมศึกษา เพื่อดำเนินการเรื่องการเร่งรัดคุณภาพตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และให้พิจารณาจัดตั้ง สำนักงานโครงการเร่งรัดคุณภาพการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ ตามความเหมาะสม

1.2 ให้แต่ละจังหวัด แต่งตั้งคณะกรรมการโครงการเร่งรัดคุณภาพการประถมศึกษา ดำเนินการเรื่องการเร่งรัดคุณภาพการประถมศึกษาโดยเฉพาะ

มาตรการที่ 2 : มาตรการในการประเมินคุณภาพนักเรียน

2.1 ให้มีการประเมินคุณภาพนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในระดับประเทศเป็นประจำทุกปี โดยการสุ่มนักเรียนเป็นตัวแทนของจังหวัด แล้วเรียงลำดับผลการประเมินเป็นรายจังหวัด รายอำเภอ และพิจารณาผลการระดมของผลการประเมินเป็นรายกลุ่มประสบการณ์

2.2 ให้มีการประเมินคุณภาพนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในระดับจังหวัดทุกโรงเรียน และพิจารณาผลการประเมินรวมทุกกลุ่มประสบการณ์ และแต่ละกลุ่มประสบการณ์เป็นรายห้องเรียน โรงเรียน กลุ่มโรงเรียน และรายอำเภอ

2.3 ให้ผลการประเมินคุณภาพของแต่ละกลุ่มประสบการณ์เพิ่มขึ้น ไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 ของปีการศึกษาที่ผ่านมา

มาตรการที่ 3 : มาตรการในการกำกับและนิเทศ

3.1 ให้ทุกจังหวัดจัดทำแผน กำกับ ควบคุมและนิเทศ ติดตามผลการเรียน การสอนอย่างใกล้ชิด ทั้งในระดับจังหวัด ระดับอำเภอ ระดับกลุ่มโรงเรียน และโรงเรียน

3.2 ให้ผู้บริหารในแต่ละระดับรับรู้รายละเอียดของผลการเรียน ในความ รับผิดชอบ ดังนี้

ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด รู้รายละเอียดผลการเรียนใน จังหวัดคือ ให้ทราบผลการเรียนของโรงเรียนในแต่ละอำเภอในเรื่องของจุดเด่น จุดด้อย ใน ภาพรวมเป็นรายอำเภอ ตลอดจนการปรับปรุงส่งเสริมและแก้ไข

หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ รู้รายละเอียดผลการเรียน ของโรงเรียนในอำเภอ หมายความว่า ให้ทราบผลการเรียนของโรงเรียนภายในอำเภอ เป็นรายโรงเรียน โรงเรียนใดอ่อน - เก่งเรื่องใด ต้องปรับปรุงแก้ไขเรื่องใด ที่โรงเรียนใด

ครูใหญ่/อาจารย์ใหญ่ รู้รายละเอียดผลการเรียนของนักเรียนทุก ห้องเรียน คือ ให้ทราบผลการเรียนในแต่ละระดับชั้น และนักเรียนที่เป็นปัญหาในเรื่อง การเรียนในแต่ละกลุ่มประสบการณ์

ครูผู้สอน รู้รายละเอียดผลการเรียนของนักเรียนทุกคน ที่รับผิดชอบสอน ให้ครูผู้สอนทราบว่านักเรียนคนใด อ่อนเก่ง ในเรื่องใด จะต้องให้ความรู้เพิ่มเติม ปรับปรุง แก้ไข และพัฒนานักเรียนคนใด

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้ดำเนินการตามนโยบาย เร่งรัดคุณภาพการศึกษาโดยการประเมินคุณภาพนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระดับประเทศ โดยการสุ่มเป็นอันดับแรก ในปีการศึกษา 2527 แล้วจัดทำผลการประเมินและเรียงลำดับผล การประเมินเป็นรายจังหวัด และจัดลำดับจังหวัดที่ผลการประเมินคุณภาพอยู่ในลำดับที่ 1 - 10 ของประเทศ และจังหวัดที่ได้คะแนนต่ำสุดเรียงลำดับที่ 1 - 10 จากลำดับสุดท้าย ทั้งนี้เพื่อ เป็นการกระตุ้นให้ได้มีการแข่งขันการเร่งรัดคุณภาพในทุกจังหวัด การประเมินคุณภาพนักเรียน ได้มีการดำเนินการติดต่อกันมาทุกปี ในปี 2530 ได้มีการประเมินคุณภาพนักเรียนชั้นประถม ศึกษปีที่ 2 ระดับประเทศด้วย สำหรับในระดับจังหวัด สำนักงานคณะกรรมการการประถม ศึกษแห่งชาติได้กำหนดให้มีการประเมินคุณภาพนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เช่นเดียวกัน เริ่มแต่ปีการศึกษา 2527 เป็นต้นมา จะประเมินและวิเคราะห์ผลการประเมินเป็นรายอำเภอ

กลุ่มโรงเรียน และโรงเรียน การประเมินคุณภาพนักเรียนช่วยชี้สภาพของนักเรียนในด้านคุณภาพ ข้อมูลที่ได้รับเป็นข้อมูลที่จะเร่งคุณภาพได้ตรงจุด การประเมินคุณภาพนักเรียน ทำให้ทราบคุณภาพและความก้าวหน้าอันเป็นผลจากการจัดการศึกษา ดังคำกล่าวของ นายสมชัย วุฒิปรีชา เลขาธิการคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในพิธีเปิดการประชุมสัมมนาผลการประเมินคุณภาพนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เมื่อวันที่ 17 สิงหาคม 2531 ณ ห้องประชุมโรงแรมเวล จังหวัดนครปฐม ว่า "งานเร่งรัดคุณภาพ มียุทธศาสตร์ที่สำคัญที่สุด คือ การประเมินคุณภาพ ขณะนี้ไม่มีโรงเรียนใดไม่พูดถึงการเร่งรัดคุณภาพ....." (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2530) และจากการวิจัยของ บุญส่ง สังฆะ (บุญส่ง : 2529) เกี่ยวกับผลกระทบของโครงการประเมินคุณภาพนักเรียน ปีการศึกษา 2528 พบว่า "ครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความเห็นว่า ผลจากโครงการนี้ทำให้ผู้บริหารเร่งรัดการเรียนการสอนมากขึ้น ผู้บริหาร ครู และศึกษานิเทศก์ มีความเห็นว่า ทำให้ผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษาสนใจที่จะปรับปรุงคุณภาพการเรียนมากขึ้น"

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้มอบนโยบายเร่งรัดคุณภาพการศึกษาให้หน่วยงานในระดับจังหวัดรับไปปฏิบัติโดยให้ดำเนินการ ดังนี้ คือ (หนังสือสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ที่ ศธ 1405/41002 ลงวันที่ 16 พฤศจิกายน 2527)

1. จัดทำแผนดำเนินงานด้านวิชาการเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในโรงเรียน เพื่อยกระดับความสามารถของนักเรียนในเรื่องสำคัญ ๆ ที่กำหนดของกลุ่มประสบการณ์ทุกกลุ่มตามหลักสูตร
2. จัดทำแผนการดำเนินงาน การนิเทศ ติดตาม และตรวจสอบการดำเนินงานตามโครงการ ให้สัมพันธ์กันทั้งระดับจังหวัด อำเภอ กลุ่มโรงเรียน โรงเรียน อย่างเป็นระบบและกำหนดให้สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแต่ละแห่งกำหนดโครงสร้าง และระบบบริหารของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด พร้อมทั้ง กำหนดแนวทางการควบคุม และนิเทศงานในความรับผิดชอบเพื่อการเร่งรัดคุณภาพการศึกษา (การประชุมสัมมนาหัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์ และผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด : พฤษภาคม 2528)

นอกจากนั้น สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้จัดทำเอกสารแนะนำการกำกับและนิเทศให้สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ได้ใช้เป็นแนวทางในการดำเนิน

การกำกับและนิเทศ พร้อมทั้งได้มอบหมายให้ศึกษานิเทศก์สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ติดตามการเร่งรัดคุณภาพการศึกษาของสำนักงานการศึกษาจังหวัดทุกแห่ง ปีละ 2 ครั้ง ด้วย

สำนักงานการศึกษาจังหวัดต่าง ๆ ได้ดำเนินนโยบายเร่งรัดคุณภาพการศึกษาโดยจัดให้มีการประเมินคุณภาพนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตั้งแต่ปีการศึกษา 2527 เป็นต้นมา และสร้างเครื่องมือประเมินตามสมรรถภาพ ที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กำหนดในแต่ละกลุ่มประสบการณ์ แล้วนำคะแนนที่ได้มาคำนวณหาค่าเฉลี่ย และทำการแจกแจงนักเรียนที่ทำคะแนนได้ในระดับต่าง ๆ จัดทำรายงานผลการประเมินคุณภาพนักเรียน ส่งไปยังสำนักงานการศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ กลุ่มโรงเรียน และโรงเรียน ได้ศึกษาผลการประเมิน และนำผลการประเมินมาพิจารณาวางแผนปรับปรุง ส่งเสริมการสอน การเรียน ติดตามควบคุมกำกับและประเมินผล การเร่งรัดคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน กลุ่มโรงเรียน และอำเภอ/กิ่งอำเภอ ต่อไป

ในการดำเนินนโยบายเร่งรัดคุณภาพการศึกษาดังกล่าว ในช่วงก่อนปีงบประมาณ 2531 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ ซึ่งสืบเนื่อง เกี่ยวพันกับการดำเนินการในช่วงปีงบประมาณ 2531 ที่เป็นช่วงปีสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ดังรายละเอียดโดยสาระสรุปได้ดังต่อไปนี้

พ.ศ. 2528

1. ประเมินคุณภาพนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2527 ระดับประเทศ โดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างจากทุกจังหวัด และประเมินผลการเรียนของนักเรียนใน 4 กลุ่มประสบการณ์ คือ กลุ่มทักษะ (คณิตศาสตร์ ภาษาไทย) กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย และกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ เป็นรายสมรรถภาพ โดยประเมินทั้งด้านความรู้ ความคิด และความสามารถในการปฏิบัติ ตลอดจนความรู้สึกและคุณลักษณะต่าง ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลทั้งในระดับกว้างและระดับลึก แล้วคำนวณหาค่าเฉลี่ยร้อยละ และแจกแจงร้อยละนักเรียนที่ทำคะแนนได้ในระดับต่าง ๆ ส่วนในรายสมรรถภาพได้คำนวณหาค่าคะแนนเฉลี่ยเทียบ 10 และทำการแจกแจงนักเรียนที่ทำได้ในระดับต่าง ๆ แล้วจัดทำรายงานผลการประเมินคุณภาพนักเรียนระดับประเทศ ระดับเขตการศึกษา และระดับจังหวัด เป็นรายกลุ่มประสบการณ์ และรายสมรรถภาพ และนำคะแนนรวมของทุกกลุ่มประสบการณ์ เรียงลำดับ จัดลำดับที่ของ

จังหวัด และเขตการศึกษา แล้วจัดประชุมผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด และหัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์ แจ้างผลการประเมินคุณภาพให้ทราบ พร้อมทั้งให้กำหนดแนวทางการดำเนินการเพื่อเร่งรัดการเรียนการสอนให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้นในปีต่อไป

การดำเนินการประเมินคุณภาพระดับประถมศึกษา มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

1. กำหนดสมรรถภาพที่จะประเมิน
2. ประชุมปฏิบัติการเพื่อสร้างเครื่องมือประเมิน
3. ทดลอง ปรับปรุง และจัดทำเครื่องมือ
4. สุ่มกลุ่มตัวอย่าง
5. ประชุมศึกษานิเทศก์จังหวัดทุกจังหวัด
6. ศึกษานิเทศก์จังหวัดเก็บข้อมูล
7. สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดจัดกระทำข้อมูลขั้นต้น ส่งสำนักงาน

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

8. วิเคราะห์ข้อมูล
9. เขียนรายงานฉบับย่อ
10. ประชุมสัมมนาผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด ผู้ช่วย

ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด และหัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์ ของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดทั่วประเทศ

11. จัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์
12. ประชุมสัมมนาศึกษานิเทศก์ และอาจารย์วิทยาลัยครูทั่วประเทศ
2. มอบหมายให้ศึกษานิเทศก์สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

ติดตาม กำกับดูแล และนิเทศ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด อย่างน้อย ปีละ 1 ครั้ง

พ.ศ. 2529

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้จัดให้มีการประเมินคุณภาพนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2528 ระดับประเทศ ในรูปแบบเดิมเช่นเดียวกับในปีที่ผ่านมา โดยใช้กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาให้มากขึ้น ศึกษาข้อมูลในเนวลึกกว่าเดิม คือ เพิ่มสมรรถภาพที่ประเมินในบางกลุ่มประสบการณ์ (กลุ่มทักษะ และกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต)

พร้อมทั้งเปรียบเทียบความก้าวหน้าของการประเมิน จัดเรียงลำดับที่ของอำเภอ จังหวัด และ เขตการศึกษา และจัดระดับพัฒนาการของจังหวัดต่าง ๆ ในภาพรวม ของทุกกลุ่มประสบการณ์ และเป็นรายกลุ่มประสบการณ์

การดำเนินการประเมินคุณภาพนักเรียนเป็นไปตามขั้นตอน เช่นเดียวกับในปี พ.ศ. 2528 และให้ศึกษานิเทศก์สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ติดตาม กำกับ และนิเทศสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดทุกจังหวัดปีละ 2 ครั้ง นอกจากนั้นสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้จัดสรรงบประมาณให้ทุกจังหวัดประเมินคุณภาพ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในระดับจังหวัดด้วย โดยให้ประเมินนักเรียนทุกคนทุกโรงเรียน เพื่อให้จังหวัดได้ทราบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นรายห้องเรียน โรงเรียน กลุ่มโรงเรียน และอำเภอ เพื่อจะได้วางแผนเร่งรัด พัฒนาคุณภาพการศึกษาของหน่วยงานในแต่ละระดับได้อย่างถูกต้อง การเรียนการสอนจะได้บรรลุผลตามเป้าหมายของหลักสูตร

พ.ศ. 2530

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้จัดให้มีการประเมินคุณภาพ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2529 ระดับประเทศ เป็นครั้งที่ 3 โดยการสุ่มกลุ่ม ตัวอย่าง เพื่อให้ผู้บริหารโรงเรียน และครูทุกโรงเรียนในสังกัด ได้มีข้อมูลด้านคุณภาพใช้ในการ ปรับปรุงการเรียนการสอน และแก้ไขนักเรียนในกลุ่มประสบการณ์ / สมรรถภาพที่บกพร่อง และ เพื่อพิจารณาความก้าวหน้าและแนวโน้มของผลการประเมินเป็นเวลา 3 ปี คือปีการศึกษา 2527 - 2529 ใช้เป็นข้อมูลสำคัญในการวางแผนพัฒนาการศึกษา และติดตามผลการดำเนินงาน เร่งคุณภาพการศึกษา

ในการดำเนินการประเมินคุณภาพนักเรียน ในครั้งนี้มีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

1. กำหนดสมรรถภาพที่จะประเมินในแต่ละกลุ่มประสบการณ์
2. ประชุมปฏิบัติการสร้างเครื่องมือประเมิน
3. ทดลอง ปรับปรุง และจัดพิมพ์เครื่องมือ
4. สุ่มกลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อเป็นตัวแทนทุกอำเภอ

ทุกจังหวัด

5. จัดทำวิดีโอเทปเกี่ยวกับรายละเอียดการดำเนินการทดสอบ เพื่อให้ ศึกษานิเทศก์จังหวัด ใช้ประกอบการชี้แจงวิธีดำเนินการสอบแก่ศึกษานิเทศก์อำเภอ

6. ประชุมชี้แจงวิธีดำเนินการสอบแก้ศึกษานิเทศก์จังหวัด ทุกจังหวัด

7. ศึกษานิเทศก์จังหวัดชี้แจงวิธีดำเนินการสอบแก้ศึกษานิเทศก์อำเภอ

และวางแผนการดำเนินการสอบร่วมกัน

8. ศึกษานิเทศก์อำเภอดำเนินการสอบกับกลุ่มตัวอย่าง

9. ศึกษานิเทศก์สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

ติดตามการดำเนินการสอบใน 40 จังหวัด

10. สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด จัดกระทำข้อมูลเบื้องต้น และบันทึกผลส่งสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

11. ประมวลผล และวิเคราะห์ข้อมูล

12. จัดทำรายงานฉบับย่อ เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนพัฒนา

คุณภาพการศึกษา แก่ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด

13. จัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์ เผยแพร่แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

การวิเคราะห์ผลการประเมิน ได้แสดงคุณภาพนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในภาพรวมทั้งประเทศ เขตการศึกษา รายจังหวัด และรายอำเภอ รวมทั้งแสดงระดับความก้าวหน้าของจังหวัด และอำเภอ ในช่วงระยะเวลา 3 ปีการศึกษา สำหรับในระดับจังหวัด จัดสรรงบประมาณให้ทุกจังหวัดประเมินคุณภาพนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทุกคน ทุกโรงเรียน แล้วให้แสดงผลการประเมินเป็นรายกลุ่มประสบการณ์ รายสมรรถภาพของแต่ละกลุ่มประสบการณ์ในภาพรวมของจังหวัด และแสดงเป็นรายอำเภอ รายกลุ่มโรงเรียน และรายโรงเรียน พร้อมทั้งเปรียบเทียบความก้าวหน้าของผลการประเมินในทุกระดับ

ในการติดตามกำกับและนิเทศนั้น ได้มอบหมายให้ศึกษานิเทศก์สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ดำเนินการในทุกจังหวัด ปีละ 2 ครั้ง เป็นอย่างน้อย

แนวความคิดที่ใช้เป็นแนวทางกำกับการดำเนินการวิจัย

หลักการพื้นฐานเกี่ยวกับเรื่องการติดตามควบคุมกำกับ และประเมินผล ประกอบกับลักษณะเฉพาะในการดำเนินงานตามนโยบายเร่งรัดคุณภาพการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เพื่อให้การศึกษาวิจัยครั้งนี้ครอบคลุมประเด็นที่สำคัญ ๆ มีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ และให้ข้อมูลซึ่งแสดงถึงการดำเนินงานการติดตามควบคุมกำกับ

และประเมินผลตามนโยบายเร่งรัดคุณภาพการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ผู้วิจัยจึงกำหนดประเด็นสำคัญเพื่อใช้เป็นกรอบในการวิจัยครั้งนี้ครอบคลุมเรื่อง การจัดองค์กร การกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบ การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การประเมินผล และการนำผลการประเมินไปใช้

การจัดองค์กร

การจัดองค์กร เป็นพื้นฐานของการบริหาร เพราะเป็นการกำหนดโครงสร้างของระบบงานนั้น ๆ ช่วยให้ทราบถึงกลุ่มงาน โครงสร้างการทำงาน ลักษณะการควบคุม บังคับบัญชา และลักษณะงานที่อยู่ในขอบข่ายความรับผิดชอบโดยทั่วไป ในเรื่องนี้ ลูเธอร์ กุลิค (Luther Gulick, 1973) ได้กล่าวว่า การจัดองค์กร (Organization) หมายถึง การจัดรูปโครงสร้าง หรือเค้าโครงของการบริหาร โดยกำหนดกลุ่มงานต่าง ๆ ภายในหน่วยงานให้ชัดเจน พร้อมทั้งกำหนดลักษณะและวิธีติดต่อประสานงาน และลักษณะความสัมพันธ์กันตามลำดับชั้น กำหนดการแบ่งอำนาจหน้าที่ลดหลั่นกัน นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2525) ให้ความเห็นว่า การจัดองค์กรเป็นกระบวนการทางการบริหาร ที่จะช่วยให้เราทราบถึงโครงสร้างของการบริหารงาน อำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคลากรประจำตำแหน่งต่าง ๆ ในองค์กร สายการบังคับบัญชา แสดงช่องทางของการติดต่อสื่อสาร ช่วยให้การประสานงานดำเนินไปคล่องตัวยิ่งขึ้น ช่วยให้เราทราบความสัมพันธ์ของหน่วยงานและองค์ประกอบต่าง ๆ ในองค์กรได้เป็นอย่างดี ทำให้ผู้ร่วมงานทุกคนได้รวมกำลังกันปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ร่วมกันกำหนดไว้

โดยสรุป การจัดองค์กร หมายถึง การจัดทำเค้าโครงของการบริหารโดยกำหนดงานและหน้าที่ของหน่วยงานย่อยให้ชัดเจน เป็นการจัดคนเข้าทำงานเป็นกลุ่ม พร้อมทั้งกำหนดความสัมพันธ์ของหน้าที่ของบุคคล ของกลุ่ม เพื่อช่วยให้การประสานงานดำเนินไปคล่องตัวยิ่งขึ้น ปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย ตรงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ตามหน้าที่ที่รับผิดชอบจัดคนเข้าทำงานเป็นกลุ่มตามหน้าที่ที่รับผิดชอบ

การกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบ

การกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบ เป็นการกำหนดภารกิจหรือภาวะผูกพันขององค์กร เฉพาะหรือหน่วยเฉพาะที่ตั้งขึ้น หรือบุคคลที่มีหน้าที่รับผิดชอบการปฏิบัติงานในแต่ละ

ส่วน เป็นการมอบหมายเพื่อจะได้มีการปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จ บุคคลและส่วนงานที่ได้รับมอบหมายมีความเข้าใจถึงอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบในการปฏิบัติกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งที่มีผลอย่างมีประสิทธิภาพขององค์กร

การวางแผน

การวางแผน เป็นสิ่งสำคัญของการบริหารงานทั้งระบบ ในระดับปฏิบัติการ การวางแผนจะเป็นการจัดเตรียมการสำหรับการปฏิบัติ กำหนดกระบวนการในการบริหารงานไว้ล่วงหน้า เพื่อช่วยในการตัดสินใจเลือกสิ่งที่จะดำเนินการในอนาคต เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

การปฏิบัติตามแผน

การปฏิบัติตามแผน เป็นการนำแผนที่ได้กำหนดไว้ไปปฏิบัติจริง เพื่อให้การบริหารงานบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายของ การปฏิบัตินับว่าเป็นขั้นที่สำคัญของระบบการวางแผนและการบริหาร ในเรื่องนี้ ได้มีผู้ให้ความเห็นไว้หลายท่าน สุรัฐ ศิลปอนันต์ (2523) ก็ได้กล่าวว่า การปฏิบัติตามแผนเป็นขั้นที่ 7 ของกระบวนการวางแผน เป็นการปฏิบัติตามโครงการที่วางไว้ โดยทำตามวิธีการที่กำหนดเพื่อให้ได้ผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ สนั่นจิตร สุคนธ์ทรัพย์ (2524) ได้อธิบายว่า การนำแผนไปปฏิบัติเป็นขั้นตอนที่ 2 ของกระบวนการวางแผน ซึ่งประกอบด้วย ขั้นตอนย่อย ดังนี้ (1) การเตรียมการก่อนการดำเนินงาน (2) การลงมือปฏิบัติ ตามแผนที่วางไว้ ซึ่งในการปฏิบัติตาม แผนที่กำหนดไว้ จะต้องมีการดำเนินการ ดังนี้

1. มีการเตรียมการก่อนดำเนินการ นั่นคือก่อนที่จะนำแผนไปปฏิบัติ จะต้องเตรียมทรัพยากรต่าง ๆ ที่จะใช้ในการดำเนินงานให้พร้อม รวมทั้งการทำความเข้าใจแก่ผู้ที่จะปฏิบัติตาม ให้ทุกคนมีความเข้าใจตรงกัน จะได้ปฏิบัติถูกต้องตามแผนที่กำหนดไว้ ขั้นตอนนี้มีความสำคัญมาก ผู้ปฏิบัติต้องเตรียมให้พร้อมทุกด้าน ต้องทำความเข้าใจกับแผนอย่างละเอียด ยอมรับและปฏิบัติตามและต้องพร้อมทั้งกำลังคน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และการจัดการทุกด้าน

2. การปฏิบัติตามแผน เป็นการนำแผนที่กำหนดไว้ไปใช้ปฏิบัติจริง ในขั้นนี้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจะปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของตนตามที่กำหนดไว้ในแผน ความสำเร็จของงานจะเกิดขึ้นอย่างสูงสุด

สมพงษ์ เกษมสิน (2525) กล่าวว่า การนำแผนไปปฏิบัติจะต้องจัด

ลำดับขั้นของการดำเนินงานตามแผนให้สอดคล้องกัน การบริหารงานจะได้เป็นไปด้วยความราบรื่น สุรพันธ์ ยันตร์ทอง (2526) ได้กล่าวว่า การนำแผนไปปฏิบัติ เป็นการนำโครงการไปใช้ในการดำเนินงานนั่นเอง

การประเมินผล

การประเมินผล เป็นสิ่งที่มีความสำคัญมากในกระบวนการบริหาร ช่วยให้ทราบถึงผลสัมฤทธิ์ของโครงการหรือแผนงานว่ามีมากน้อยเพียงใด ซึ่งบ่งถึงคุณค่าของผลงาน ช่วยให้ทราบว่าโครงการที่ได้ดำเนินการไปแล้ว ได้ผลตามวัตถุประสงค์ของโครงการหรือของแผนงานหรือไม่เพียงใด เยาวดี วิบูลย์ศรี (2533) ได้กล่าวถึง การประเมินผลว่าเป็นกระบวนการตีความหมาย (Interpretation) และตัดสินคุณค่า (Value Judgment) จากสิ่งที่วัดได้ การประเมินผลต้องอาศัยวิธีการที่มีระบบ มีแบบแผนในการรวบรวมข้อมูล ตลอดจนเหตุผลประกอบการพิจารณาตัดสินว่า กิจกรรมนั้นดีหรือไม่ดีอย่างไร เหมาะสมหรือไม่เหมาะสมประการใด

กล่าวโดยสรุปได้ว่าการประเมินผลก็คือ กระบวนการในการตัดสินคุณค่าอย่างเป็นระบบ มีการเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ เพื่อระดับสัมฤทธิ์ผลของการปฏิบัติงาน หรือเปรียบเทียบกับเกณฑ์ เพื่อประโยชน์ในการตัดสินคุณค่า

การนำผลการประเมินไปใช้

ในการประเมินผลการดำเนินงานนั้น นอกจากจะเป็นการประเมินเพื่อทราบสัมฤทธิ์ผลของการดำเนินงานว่า บรรลุวัตถุประสงค์ เป้าหมายหรือไม่ เพียงใดแล้ว ยังเป็นการประเมินเพื่อทราบข้อดี ข้อบกพร่อง ความเหมาะสม รวมทั้งปัญหาต่าง ๆ ในการดำเนินการด้วย เพื่อใช้เป็นข้อมูลสำคัญ สำหรับการปรับปรุงการทำงานในส่วนนั้น ๆ การนำผลการประเมินไปใช้ จึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญยิ่งต่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานให้สัมฤทธิ์ผลตามที่กำหนดไว้

โดยสาระสรุป การกำหนดกรอบของแนวความคิดในการวิจัย (Research Framework) ครั้งนี้ จะเป็นการพยายามหาคำตอบของคำถาม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

มาตรการในการบริหาร

1. ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการติดตามควบคุมกำกับ และประเมินผลการดำเนินงาน

การเร่งรัดคุณภาพการประถมศึกษาหรือไม่ จัดตั้งอย่างไร กำหนดหน้าที่ไว้อย่างไร องค์ประกอบของคณะกรรมการมีลักษณะเป็นอย่างไร

2. ได้มีการกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของคณะกรรมการติดตามควบคุมกำกับและประเมินผลการดำเนินการเร่งรัดคุณภาพการประถมศึกษาหรือไม่ กำหนดไว้อย่างไร ชัดเจนเพียงใด และในการมอบหมายหน้าที่และความรับผิดชอบ มีวิธีการอย่างไร

3. ได้มีการวางแผนการติดตามควบคุมกำกับ และประเมินผลการดำเนินการเร่งรัดคุณภาพการประถมศึกษาไว้หรือไม่ วางแผนไว้อย่างไร

4. ได้มีการปฏิบัติตามแผนการติดตามควบคุมกำกับ และประเมินผลการดำเนินการเร่งรัดคุณภาพการประถมศึกษาตามขั้นตอนที่กำหนดไว้หรือไม่ ปฏิบัติได้เพียงใด มีปัญหาในการปฏิบัติอย่างไร และได้แก้ไขปัญหายังไง

5. ได้มีการประเมินผลการติดตามควบคุมกำกับ และประเมินผลการดำเนินการเร่งรัดคุณภาพการประถมศึกษาหรือไม่ ประเมินเรื่องใดบ้าง วิธีการประเมินผลทำอย่างไร ปัญหาในการประเมินมีอะไรบ้าง ได้แก้ไขปัญหายังไง

6. ได้มีการนำผลที่ได้รับจากการประเมินการติดตามควบคุมกำกับ และประเมินผลการดำเนินการเร่งรัดคุณภาพการประถมศึกษาไปใช้หรือไม่ เรื่องใดบ้างที่ได้นำไปใช้ วิธีการนำไปใช้อย่างไร และเกิดผลดีในด้านใด

มาตรการในการประเมินคุณภาพนักเรียน

1. ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อดำเนินการติดตามควบคุมกำกับ และประเมินผลการดำเนินการเรื่องการประเมินคุณภาพนักเรียน หรือไม่ จัดตั้งอย่างไร กำหนดหน้าที่ไว้อย่างไร องค์ประกอบของคณะกรรมการมีลักษณะเป็นอย่างไร

2. ได้มีการกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของคณะกรรมการติดตามควบคุมกำกับ และประเมินผลการดำเนินการประเมินคุณภาพนักเรียนหรือไม่ กำหนดไว้อย่างไร และในการมอบหมายหน้าที่และความรับผิดชอบมีวิธีการอย่างไร

3. ได้มีการวางแผนติดตามควบคุมกำกับ และประเมินผลการดำเนินการประเมินคุณภาพนักเรียนไว้หรือไม่ วางแผนไว้อย่างไร

4. ได้มีการปฏิบัติตามแผนติดตามควบคุมกำกับ และประเมินผลการดำเนินการประเมินคุณภาพนักเรียนตามขั้นตอนที่กำหนดไว้หรือไม่ ปฏิบัติได้เพียงใด มีปัญหาในการปฏิบัติอย่างไร และได้แก้ไขปัญหายังไง

5. ได้มีการประเมินผลการติดตามควบคุมกำกับ และประเมินผลการดำเนินการประเมินคุณภาพนักเรียนหรือไม่ ประเมินเรื่องใดบ้าง มีวิธีการประเมินอย่างไร ปัญหาในการประเมินเมื่อไรบ้าง ได้แก้ไขปัญหอย่างไร

6. ได้มีการนำผลที่ได้รับจากการประเมินผลการติดตามควบคุมกำกับ และประเมินผลการดำเนินการประเมินคุณภาพนักเรียนไปใช้หรือไม่ เรื่องใดบ้างที่ได้นำไปใช้วิธีการนำไปใช้ทำอย่างไร และเกิดผลดีในด้านใด

มาตรการในการกำกับและนิเทศ

1. ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการติดตามควบคุมกำกับ และประเมินผลการกำกับและนิเทศตามนโยบายเร่งรัดคุณภาพขึ้นเป็นการเฉพาะหรือไม่ จัดตั้งอย่างไร กำหนดหน้าที่ไว้อย่างไร องค์กรประกอบของคณะกรรมการมีลักษณะเป็นอย่างไร

2. ได้มีการกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของคณะกรรมการติดตามควบคุมกำกับและประเมินผลการกำกับและนิเทศไว้หรือไม่ กำหนดไว้อย่างไร และในการมอบหมายหน้าที่และความรับผิดชอบมีวิธีการอย่างไร

3. ได้มีการวางแผนติดตามควบคุมกำกับ และประเมินผลการกำกับและนิเทศไว้หรือไม่ วางแผนไว้อย่างไร

4. ได้มีการปฏิบัติตามแผนติดตามควบคุมกำกับ และประเมินผลการกำกับและนิเทศตามขั้นตอนที่กำหนดไว้หรือไม่ ปฏิบัติได้เพียงใด มีปัญหาในการปฏิบัติอย่างไร และได้แก้ไขปัญหอย่างไร

5. ได้มีการประเมินผลการติดตามควบคุมกำกับ และประเมินผลการกำกับและนิเทศหรือไม่ ประเมินเรื่องใดบ้าง มีวิธีประเมินอย่างไร ปัญหาในการประเมินเมื่อไรบ้าง ได้แก้ไขปัญหอย่างไร

6. ได้มีการนำผลที่ได้รับจากการประเมินการติดตามควบคุมกำกับ และประเมินผลการกำกับและนิเทศไปใช้หรือไม่ เรื่องใดบ้างที่ได้นำไปใช้ วิธีการนำไปใช้ทำอย่างไร และเกิดผลดีในด้านใด